

Vastaus kirjalliseen kysymykseen huoltovarmuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Minna Reijosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 242/2020 vp:

Kuinka hallitus aikoo varmistaa Suomen varmuusvarastot ruoan ja muiden välttämättömien elintarvikkeiden osalta ja tullaanko varastojen määriä nostamaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Laki huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992) määrittää poikkeusolojen varalta tarpeelliset ja huoltovarmuuden kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot sekä niihin liittyvät järjestelmät. Huoltovarmuuden turvaamisen peruslähtökohtana on, että Suomessa on riittävä valmius hyödykkeiden tuottamiseksi sekä tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaukseksi. Lain mukaan valtion varmuusvarastoja pidetään väestön toimeentulolle, elinkeinoelämän toiminnalle ja maanpuolustusta tukevalle tuotannolle sekä huoltovarmuutta koskevien Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden kannalta välttämättömistä raaka-aineista ja tuotteista. Huoltovarmuuden yleiset tavoitteet ja niiden mukaisen vaatimustason asettaa valtioneuvosto.

Suomessa turvataan huoltovarmuutta useilla eri tavoilla. Huoltovarmuuden pohja luodaan yleisellä talous- ja elinkeinopolitiikalla, jolla varmistetaan kansantalouden kilpailukyky ja siten huoltovarmuuden ylläpitämiseksi välttämättömien toimintojen, taloudellisten resurssien ja osamisen saatavuus.

Huoltovarmuus on perinteisesti merkinnyt myös materiaalien saannin varmistamista. Yhteiskunnan toiminnalle välttämättömien tuotteiden ja materiaalien varastoinnin tarkoituksena on toimia häiriötilanteen puskurina ja lievittää häiriöstä aiheutuvia vaikutuksia. Varastointi toteutetaan varmuus-, velvoite- tai turvavarastointina.

Suomessa varmuusvarastoidaan muun muassa tuontipolttoaineita, viljoja, sairaalatarvikkeita, lääkkeitä, kemikaaleja ja kriittisiä tuontiraaka-aineita. Velvoitevarastoinnin piiriin kuuluvat raakaöljy, öljytuotteet, kivihiili, lääkkeet ja lääkeaineet sekä turvavarastoinnin kriittisiä tuotteita ja materiaaleja. Valtioneuvosto asetti 5.12.2018 päätöksessään huoltovarmuuden tavoitteet (1048/2018). Kyseisessä päätöksessä ei muutettu varastoinnin tasoja tai määriä.

Vain osa varautumisesta voidaan hoitaa varastoinnin keinoin. Monilla yhteiskunnan toiminnalle tärkeillä toimialoilla on annettu lainsäädäntöä, joka edellyttää toimijoilta kykyä turvata oman

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 242/2020 vp

toimintansa jatkuvuuden kannalta välttämättömät prosessit häiriötilanteissa. Myös yritysten vapaaehtoinen ja omalähtöinen varautuminen toimintansa jatkuvuuden varmistamiseksi edesauttaa koko yhteiskunnan kykyä toimia häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Elintarvikehuolto on luokiteltu yhteiskunnan kriittiseksi toiminnoksi ja sen toimintaedellytykset turvataan kaikissa olosuhteissa. Suomen elintarvikehuolto perustuu kotimaiseen maatalouteen ja elintarviketeollisuuteen sekä tehokkaaseen elintarvikejakeluun ja kauppaan. Suomen omavaraisuusaste elintarvikkeissa on noin 80 prosenttia, joten ainoastaan viidennes Suomessa syödyistä elintarvikkeista tuodaan ulkomailta. Tilannetta helpottaa lisäksi se, että pääosa Suomeen tuotavista elintarvikkeista ei ole huoltovarmuuden näkökulmasta välttämättömiä. Korkeimmillaan kotimaisuusaste on kananmunissa, maidossa, siipikarjanlihassa, sianlihassa, naudanlihassa ja leipäviljassa. Suomessa ruokaturva on korkealla tasolla.

Maataloustuotanto on riippuvainen Suomeen tuotavista tuotantopanoksista. Niistä kriittisimpiä ovat öljy ja lannoitteet. Alkavan kasvukauden osalta panosten riittävyys on kuitenkin turvattu. Panoksista esimerkiksi lannoitteet ja kasvinsuojeluaineet ovat jo pääosin maataloilla, varastoissa Suomessa tai matkalla Suomeen. Ongelmia voi syntyä, jos koronakriisi kestää seuraavalle kasvukaudelle tai jos kausityövoimaa ei saada riittävän ajoissa ja riittävässä määrin aloittamaan kasvukauden valmistelutöitä.

Erilaisia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten varastoidaan mm. viljaa ja tiettyjä maatalouden tuotantopanoksia. Tällä varmistetaan alkutuotannon jatkuvuus. Huoltovarmuustoimenpiteet eivät koske elintarvikkeita itsessään, varmuusvarastoja ei ole niitä varten olemassa.

Koronakriisin aikana elintarvikkeita on riittänyt kaikille, vaikka kriisin alkupäivinä kansalaisten hamstraaminen aiheuttikin satunnaista päivittäistavaroiden puutetta. Elintarviketuotanto, mukaan lukien alkutuotanto, sekä päivittäistavarahuolto ovat toimineet pääosin normaalisti. Koko toimintaketjun kyky reagoida häiriöihin laajassa yhteistyössä valtion sekä elinkeinoelämän toimijoiden kanssa on Suomessa tällä hetkellä hyvä.

Huoltovarmuusorganisaation elintarvikehuoltosektoriin kuuluu kolme poolia, jotka toimivat Huoltovarmuuskeskusten yhteydessä. Nämä poolit ovat alkutuotantopooli, elintarviketeollisuuspooli sekä kauppa- ja jakelupooli. Poolien tehtävänä on yhdessä alan yritysten kanssa seurata, suunnitella ja valmistella omien alojensa huoltovarmuuden kehittämistä sekä tuottaa huoltovarmuuden tilannekuvaa. Tällä hetkellä nämä poolit toimivat tehostetusti yhteistyössä elinkeinoelämän yritysten kanssa ja tuottavat päivittäin tilannekuvaa viranomaisille.

Helsingissä 17.4.2020

Työministeri Tuula Haatainen